

УДК 519.21

Л. О. Сінельник, Г. М. Торбін (Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова)

СИНГУЛЯРНІСТЬ НЕСКІНЧЕННИХ ЗГОРТОК БЕРНУЛЛІ, ПОРОДЖЕНИХ ЧИСЛАМИ ПІЗО

The paper is devoted to study asymptotic properties of the Fourier-Stieltjes transforms (characteristic functions) $f_\xi(t)$ of infinite Bernoulli convolutions, i.e. distributions of random variables of the the following type $\xi = \sum_{k=1}^{\infty} \xi_k a_k$ where $\{\xi_k\}$ is a sequence of independent random variables taking values -1 and 1 with probabilities p_{0k} and p_{1k} respectively; $\{a_k\}$ is a sequence of real numbers such that the series $\sum_{k=1}^{\infty} a_k$ converges absolutely. We study the family of distributions, which are generated by series $\sum_{k=1}^{\infty} a_k$ such that $a_k = \lambda^k l_k$, where $\{l_k\}$ is a sequence of positive integers, and $\alpha = \frac{1}{\lambda}$ is a Pisot number. As the main result of the paper we prove the singularity (w.r.t. Lebesgue measure) and non-Reichmann-property ($L_\xi := \overline{\lim}_{|t| \rightarrow \infty} |f_\xi(t)| > 0$) for the family (it is of continuum cardinality) of infinite Bernoulli convolutions generated by the above mentioned sequences.

Робота присвячена дослідження асимптотики перетворення Фур'є-Стілт'єса (характеристичної функції) $f_\xi(t)$ нескінченних згорток Бернуллі, тобто розподілів випадкових величин виду $\xi = \sum_{k=1}^{\infty} \xi_k a_k$ де $\{\xi_k\}$ — послідовність незалежних випадкових величин, які набувають значень -1 та 1 з ймовірностями p_{0k} та p_{1k} відповідно; $\{a_k\}$ — послідовність дійсних чисел таких, що ряд $\sum_{k=1}^{\infty} a_k$ абсолютно збігається. Досліджено сімейство, що породжується рядами $\sum_{k=1}^{\infty} a_k$ такими, що $a_k = \lambda^k l_k$, де $\{l_k\}$ — довільна послідовність натуральних чисел, а $\alpha = \frac{1}{\lambda}$ — число Пізо. Основним результатом роботи є доведення сингулярності (відносно міри Лебега) та нерайхмановості ($L_\xi := \overline{\lim}_{|t| \rightarrow \infty} |f_\xi(t)| > 0$) для континуального сімейства нескінченних згорток Бернуллі, породжених вказаними послідовностями.

1. Вступ. Розглянемо розподіл випадкової величини

$$\xi = \sum_{k=1}^{\infty} \xi_k a_k \quad (1)$$

де $\{\xi_k\}$ — послідовність незалежних випадкових величин, які набувають значень -1 та 1 з ймовірностями p_{0k} та p_{1k} відповідно; $\{a_k\}$ — послідовність дійсних чисел таких, що ряд $\sum_{k=1}^{\infty} a_k$ абсолютно збігається. Функція розподілу такої випадкової величини називається нескінченною згорткою Бернуллі. З теореми Джессена-Вінтнера [1] випливає, що випадкова величина ξ має чистий розподіл (чисто дискретний, чисто абсолютно неперервний (відносно міри Лебега) або чисто сингулярно неперервний). Теорема П.Леві [2] дає необхідні і достатні умови дискретності: міра μ_ξ дискретна тоді і тільки тоді, коли $\prod_{k=1}^{\infty} \max\{p_{0k}, p_{1k}\} > 0$.

У симетричному випадку $p_{0k} = p_{1k} = \frac{1}{2}$, коли $a_k = \lambda^k$, де $\lambda \in (0, 1)$ тип розподілу випадкової величини в залежності від λ інтенсивно досліджується вже понад 80 років (див., наприклад, [3–6, 8–11]). При $\lambda \in (0, \frac{1}{2})$ спектр S_ξ — ніде не щільна множина нульової міри Лебега, і тому ймовірнісна міра μ_ξ має

сингулярний розподіл канторівського типу. Якщо $\lambda = \frac{1}{2}$, то ймовірнісна міра μ_ξ має абсолютно неперервний розподіл.

Якщо $\lambda \in (\frac{1}{2}, 1)$, то структура розподілу випадкової величини ξ є значно складнішою. Спектром S_ξ у цьому випадку буде відрізок $[\frac{-\lambda}{1-\lambda}, \frac{\lambda}{1-\lambda}]$. Тому деякий час існувала гіпотеза про абсолютно неперервність ймовірнісної міри μ_ξ . Користуючись методом характеристичних функцій, П.Ердеш довів [3], що для тих значень $\lambda \in (\frac{1}{2}, 1)$, при яких $\frac{1}{\lambda}$ є числом Пізо (нагадаємо, що дійсне алгебраїчне число $\alpha > 1$ називається числом Пізо (або числом Пізо-Віджаярагхавана, або PV-числом), якщо всі алгебраїчно спряжені з ним числа за модулем строго менші одиниці), має місце нерівність $L_\xi := \lim_{|t| \rightarrow \infty} |f_\xi(t)| > 0$, де $f_\xi(t)$ – характеристична функція випадкової величини ξ (перетворення Фур'є-Стільт'єса відповідної ймовірнісної міри μ_ξ). Отже, випадкова величина ξ має сингулярний розподіл. На сьогоднішній день невідомі приклади інших значень $\lambda \in (\frac{1}{2}, 1)$ при яких ймовірнісна міра μ_ξ є сингулярною (більш того, у 1995 році Борис Солом'як [9, 10] довів одну з широковідомих гіпотез Ердеша про те, що для майже всіх (в сенсі міри Лебега) чисел $\lambda \in (\frac{1}{2}, 1)$ відповідна нескінченна згортка Бернуллі буде мати абсолютно неперервний розподіл). Основною причиною проблем, які виникають при дослідженні структури таких мір є той факт, що при $\lambda \in (\frac{1}{2}, 1)$ нескінченні згортки Бернуллі, хоч і мають самоподібні розподіли, але належать до мір з суттєвими перекриттями (майже всі (в сенсі міри Лебега) точки спектра мають континуальну кількість зображень у вигляді $\sum_{k=1}^{\infty} \alpha_k a_k$, де $\alpha_k \in \{-1, 1\}$).

У даній статті для загального випадку незалежності випадкових величин ξ_k досліджуються асимптотичні властивості характеристичних функцій нескінченних згорток Бернуллі при $a_k = \lambda^k \cdot l_k$, де $\{l_k\}$ – деяка послідовність натуральних чисел, а $\frac{1}{\lambda}$ є числом Пізо (у цьому випадку досліджувані розподіли μ_ξ не є, взагалі кажучи, самоподібними). Основним результатом роботи є повне дослідження лебегівської структури розподілу випадкової величини ξ і доведення сингулярності та нерайхмановості ($L_\xi > 0$) для континуального сімейства нескінченних згорток Бернуллі, породжених вказаними послідовностями.

2. Про сингулярність нескінченних згорток Бернуллі, породжених PV-числами. Як відомо, характеристичні функції є потужним інструментом вивчення властивостей ймовірнісних розподілів. Зокрема, за асимптотичними властивостями модуля характеристичної функції можна судити про тип функції розподілу. Відомо [12], що будь-яка функція розподілу може бути єдиним чином представлена у виді:

$$F_\xi(x) = \alpha_1 F_d(x) + \alpha_2 F_{ac}(x) + \alpha_3 F_{as}(x), \quad (2)$$

де $F_d(x)$ – дискретна, $F_{ac}(x)$ – абсолютно неперервна, $F_{as}(x)$ – сингулярно неперервна функції розподілу, $\alpha_i \geq 0$, $\alpha_1 + \alpha_2 + \alpha_3 = 1$. Функція розподілу називається чистою, якщо один із коефіцієнтів в розкладі (2) дорівнює 1.

Нехай $L_\xi := \lim_{|t| \rightarrow \infty} |f_\xi(t)|$. Відомо [12], що у випадку коли $f_\xi(t)$ є характеристичною функцією чисто дискретного розподілу ($\alpha_1 = 1$), то $L_\xi = 1$. Якщо $f_\xi(t)$ відповідає деякому абсолютно неперервному розподілу ($\alpha_2 = 1$), то $L_\xi = 0$. Якщо $f_\xi(t)$ – характеристична функція сингулярного розподілу ($\alpha_3 = 1$), тоді величина L_ξ може бути будь-яким числом між 0 і 1.

Розглянемо розподіл випадкової величини $\xi = \sum_{k=1}^{\infty} \xi_k a_k$, де $\{\xi_k\}$ – послідовність незалежних випадкових величин, які набувають значень -1 і 1, з ймовірностями p_{0k} і p_{1k} відповідно; $a_k = \lambda^k l_k$, де $\{l_k\}$ – довільна послідовність натуральних чисел.

Теорема 1. Якщо $\{l_k\}$ – обмежена послідовність натуральних чисел, а $\frac{1}{\lambda}$ – PV -число, то ймовірнісна міра μ_ξ сингулярно (відносно міри Лебега) розподілена і $L_\xi > 0$. При цьому μ_ξ є чисто дискретною тоді і тільки тоді, коли

$$\prod_{k=1}^{\infty} \max\{p_{0k}, p_{1k}\} > 0$$

і сингулярно неперервною, якщо останній нескінчений добуток розбігається до нуля.

Доведення. Розглянемо характеристичну функцію випадкової величини $\xi = \sum_{k=1}^{\infty} \xi_k a_k$. Неважко показати (див., наприклад, [11]), що для характеристичної функції даної випадкової величини справедлива рівність:

$$|f_\xi(t)| = \prod_{k=1}^{\infty} \sqrt{1 - 4p_{0k}p_{1k} \sin^2(a_k t)}.$$

Тоді

$$|f_\xi(t)| \geq \prod_{k=1}^{\infty} (1 - 4p_{0k}p_{1k} \sin^2(a_k t)) \geq \prod_{k=1}^{\infty} (1 - \sin^2(a_k t)) = \prod_{k=1}^{\infty} \cos^2(a_k t).$$

Оскільки $\{l_k\}$ – обмежена послідовність натуральних чисел, то існує таке $M > 0$, що $l_k \leq M$, $\forall k \in N$. Нехай s_0 – найменше натуральне число, для якого:

$$M \cdot \lambda^{s_0} < \frac{1}{10}. \quad (3)$$

Виберемо послідовність $t_n = \left(\frac{1}{\lambda}\right)^n \pi$. Тоді

$$\begin{aligned} |f_\xi(t_n)| &\geq \prod_{k=1}^{\infty} \cos^2 \left(\lambda^k l_k \cdot \frac{\pi}{\lambda^n} \right) = \\ &= \cos^2 \left(\frac{\pi}{\lambda^n} \cdot \lambda l_1 \right) \cos^2 \left(\frac{\pi}{\lambda^n} \cdot \lambda^2 l_2 \right) \cdot \dots \cdot \cos^2 \left(\frac{\pi}{\lambda^n} \cdot \lambda^n l_n \right) \cdot \dots = \\ &= \cos^2 \left(\frac{\pi}{\lambda^{n-1}} \cdot l_1 \right) \cos^2 \left(\frac{\pi}{\lambda^{n-2}} \cdot l_2 \right) \cdot \dots \cdot \cos^2 \left(\frac{\pi}{\lambda} \cdot l_{n-1} \right) \cos^2(\pi l_n) \cdot \\ &\quad \cdot \cos^2(\pi \lambda l_{n+1}) \cos^2(\pi \lambda^2 l_{n+2}) \cdot \dots \cdot \cos^2(\pi \lambda^{s_0} l_{n+s_0}) \cdot \\ &\quad \cdot \cos^2(\pi \lambda^{s_0+1} l_{n+s_0+1}) \cos^2(\pi \lambda^{s_0+2} l_{n+s_0+2}) \cdot \dots \cdot \cos^2(\pi \lambda^{s_0+k} l_{n+s_0+k}) \dots = \\ &= A(n, \lambda) \cdot B(n, \lambda) \cdot C(n, \lambda), \end{aligned}$$

де

$$A(n, \lambda) = \cos^2 \left(\frac{\pi}{\lambda^{n-1}} \cdot l_1 \right) \cos^2 \left(\frac{\pi}{\lambda^{n-2}} \cdot l_2 \right) \cdot \dots \cdot \cos^2 \left(\frac{\pi}{\lambda} \cdot l_{n-1} \right) \cos^2(\pi l_n),$$

$$B(n, \lambda) = \cos^2(\pi \lambda l_{n+1}) \cos^2(\pi \lambda^2 l_{n+2}) \cdot \dots \cdot \cos^2(\pi \lambda^{s_0} l_{n+s_0}),$$

$$C(n, \lambda) = \cos^2(\pi \lambda^{s_0+1} l_{n+s_0+1}) \cos^2(\pi \lambda^{s_0+2} l_{n+s_0+2}) \cdot \dots \cdot \cos^2(\pi \lambda^{s_0+k} l_{n+s_0+k}) \dots$$

Розглянемо нескінчений добуток $C(\lambda)$:

$$C(n, \lambda) = \prod_{k=1}^{\infty} \cos^2(\pi \cdot l_{n+s_0+k} \cdot \lambda^{s_0+k}) \geq \prod_{k=1}^{\infty} \cos^2\left(\frac{\pi}{10} \lambda^k\right) \geq \prod_{k=1}^{\infty} \left(1 - \left(\frac{\pi}{10} \lambda^k\right)^2\right) > 0,$$

оскільки збігається ряд $\sum_{k=1}^{\infty} \left(\frac{\pi}{10} \lambda^k\right)^2 < \infty$.

Отже, $C(n, \lambda) \geq c_0 > 0$, де $c_0 = \text{const}$.

Розглянемо добуток $B(n, \lambda)$. Він має скінченну кількість (s_0) множників. Тому $B(n, \lambda) > 0$, тоді і коли серед його множників відсутні нулі, що рівносильно умові

$$l_{n+k} \cdot \lambda^k \notin \left\{ \frac{p}{2}, \quad p = 2m + 1, \quad m \in N \right\}, \quad \forall k \in \{1, 2, \dots, s_0 - 1\}.$$

Покажемо, що $l_{n+k} \cdot \lambda^k \neq \frac{p}{2}$, де $p = 2m + 1$, $m \in N$, $\forall k \in \{1, 2, \dots, s_0 - 1\}$.

Припустимо, що $\lambda^k = \frac{p}{2l_{n+k}}$ для деякого k . Тобто що $\alpha^k = \frac{2l_{n+k}}{p}$, $p = 2m + 1$, $m \in N$, (оскільки $\lambda = \frac{1}{\alpha}$, де α – число Пізо). Тоді

$$|\alpha| = \sqrt[k]{\frac{2l_{n+k}}{p}}.$$

Можливі два випадки: $|\alpha| > 1$ або $|\alpha| \leq 1$.

Якщо припустити, що $|\alpha| = \sqrt[k]{\frac{2l_{n+k}}{p}} \leq 1$, то отримуємо суперечність з означенням числа Пізо (за означенням, число Пізо більше одиниці).

Розглянемо випадок, коли $|\alpha| > 1$. Тоді, α – корінь рівняння $x^k p = 2l_{n+k}$. Але всі корені такого рівняння лежатимуть на колі радіуса $\sqrt[k]{\frac{2l_{n+k}}{p}}$. Це означає, що всі спряжені числа алгебраїчного числа α за модулем будуть більші за 1, що суперечить тому, що α – число Пізо.

Таким чином, $l_{n+k} \cdot \lambda^k \notin \left\{ \frac{p}{2}, \quad p = 2m + 1, \quad m \in Z \right\}, \quad \forall k \in \{1, 2, \dots, s_0 - 1\}$ і серед множників добутку $B(n, \lambda)$ немає жодного нуля. Покажемо тепер, що $B(n, \lambda)$ відокремлений від нуля деякою константою, що не залежить від n .

Оскільки $\{l_n\}$ – обмежена послідовність ($l_k \leq M$), то значення виразу $l_{n+k} \cdot \lambda^k$ належить множині

$$\begin{aligned} &\{1 \cdot \lambda, 1 \cdot \lambda^2, 1 \cdot \lambda^3, \dots, 1 \cdot \lambda^{s_0}, \\ &2 \cdot \lambda, 2 \cdot \lambda^2, 2 \cdot \lambda^3, \dots, 2 \cdot \lambda^{s_0}, \end{aligned}$$

.....

$$M \cdot \lambda, M \cdot \lambda^2, M \cdot \lambda^3, \dots, M \cdot \lambda^{s_0}\}.$$

Як було показано вище,

$$l_{n+k} \cdot \lambda^k \notin \left\{ \frac{p}{2}, \quad p = 2m + 1, \quad m \in Z \right\}.$$

Розглянемо наступний добуток:

$$\begin{aligned} P(\lambda) &= \cos^2(1 \cdot \lambda\pi) \cos^2(1 \cdot \lambda^2\pi) \cos^2(1 \cdot \lambda^3\pi) \cdots \cos^2(1 \cdot \lambda^{s_0}\pi) \cdot \\ &\quad \cdot \cos^2(2 \cdot \lambda\pi) \cos^2(2 \cdot \lambda^2\pi) \cos^2(2 \cdot \lambda^3\pi) \cdots \cos^2(2 \cdot \lambda^{s_0}\pi) \cdots \\ &\quad \cdot \cos^2(M \cdot \lambda\pi) \cos^2(M \cdot \lambda^2\pi) \cos^2(M \cdot \lambda^3\pi) \cdots \cos^2(M \cdot \lambda^{s_0}\pi). \end{aligned}$$

З проведених вище міркувань випливає, що такий добуток додатній: $P(\lambda) = b_0 = \text{const}$, і, очевидно, не залежить від n .

Оскільки $B(n, \lambda) \geq P(\lambda)$, то

$$B(n, \lambda) = \cos^2(\pi\lambda l_{n+1}) \cos^2(\pi\lambda^2 l_{n+2}) \cdots \cos^2(\pi\lambda^{s_0} l_{n+s_0}) \geq b_0 > 0.$$

Розглянемо добуток $A(n, \lambda)$:

$$\begin{aligned} A(n, \lambda) &= \cos^2\left(\frac{\pi}{\lambda^{n-1}} \cdot l_1\right) \cdot \cos^2\left(\frac{\pi}{\lambda^{n-2}} \cdot l_2\right) \cdots \cos^2\left(\frac{\pi}{\lambda} \cdot l_{n-1}\right) \cdot \cos^2(\pi \cdot l_n) = \\ &= \cos^2(\pi \cdot \alpha^{n-1} l_1) \cos^2(\pi \cdot \alpha^{n-2} l_2) \cdots \cos^2(\pi \cdot \alpha l_{n-1}) \cdot 1. \end{aligned}$$

Оскільки $\alpha \in \text{PV-числом}$, то існує така константа $\theta = \theta(\alpha) \in (0, 1)$, що $\rho(\alpha^n, N) \leq \theta^n, \forall n \in N$, тобто $|z_n - \alpha^n| \leq \theta^n$, де z_n – найближче до α^n натуральне число. Тоді

$$\alpha^{n-1} l_1 = (\alpha^{n-1} - z_{n-1} + z_{n-1}) \cdot l_1 = (\alpha^{n-1} - z_{n-1}) \cdot l_1 + z_{n-1} \cdot l_1.$$

Звідси:

$$\cos^2(\pi\alpha^{n-1} \cdot l_1) = \cos^2((\alpha^{n-1} - z_{n-1}) \cdot l_1\pi) \geq \cos^2(\theta^{n-1} \cdot l_1\pi).$$

Аналогічно отримаємо

$$\begin{aligned} \cos^2(\pi\alpha^{n-2} \cdot l_2) &\geq \cos^2(\theta^{n-2} \cdot l_2\pi), \\ &\dots \\ \cos^2(\pi\alpha \cdot l_{n-1}) &\geq \cos^2(\theta \cdot l_{n-1}\pi). \end{aligned}$$

Таким чином:

$$A(n, \lambda) \geq \cos^2(\theta^{n-1} \cdot l_1\pi) \cdot \cos^2(\theta^{n-2} \cdot l_2\pi) \cdots \cos^2(\theta \cdot l_{n-1}\pi).$$

Оскільки $\{l_k\}$ – обмежена послідовність, то існує таке число m_0 , що для всіх $k \geq m_0$ і для всіх $s \in N$:

$$\theta^k l_s \leq \theta^k \cdot M < \frac{1}{10}.$$

Тоді:

$$A(n, \lambda) \geq \cos^2(\theta^{n-1} \cdot l_1\pi) \cdots \cos^2(\theta^{m_0+1} \cdot l_{n-m_0-1}\pi) \cdot \cos^2(\theta^{m_0} \cdot l_{n-m_0}\pi) \cdots \cos^2(\theta \cdot l_{n-1}\pi)$$

Розглянемо добуток

$$D(n) := \cos^2(\theta^{n-1} \cdot l_1\pi) \cdots \cos^2(\theta^{m_0+1} \cdot l_{n-m_0-1}\pi) \geq$$

$$\begin{aligned} &\geq \cos^2\left(\frac{\pi}{10} \cdot \theta\right) \cos^2\left(\frac{\pi}{10} \cdot \theta^2\right) \cdots \cos^2\left(\frac{\pi}{10} \cdot \theta^{n-m_0-1}\right) \geq \prod_{k=1}^{\infty} \left(1 - \sin^2\left(\frac{\pi}{10} \cdot \theta^k\right)\right) \geq \\ &\geq \prod_{k=1}^{\infty} \left(1 - \left(\frac{\pi}{10} \cdot \theta^k\right)^2\right) = d_0 > 0, \end{aligned}$$

оскільки ряд $\sum_{k=1}^{\infty} \left(\frac{\pi}{10} \cdot \theta^k\right)^2$ збігається. Таким чином, $D(n) \geq d_0 > 0$, $\forall n \in N$.

Розглянемо добуток

$$E(n) := \cos^2(\theta^{m_0} \cdot l_{n-m_0} \pi) \cdots \cos^2(\theta \cdot l_{n-1} \pi).$$

Зауважимо, що якщо існує $\theta_1 \in (0, 1)$, яке задовольняє нерівність

$$|z_k - \alpha^k| \leq \theta_1^k, \quad \forall k \in N,$$

то довільне трансцендентне число $\theta \in (\theta_1, 1)$ буде також задовольняти нерівність:

$$|z_k - \alpha^k| \leq \theta^k, \quad \forall k \in N.$$

Тому, не порушуючи загальності міркувань, ми можемо обрати θ трансцендентним числом, і тоді для довільного $k \in \{1, 2, \dots, m_0\}$ число $\theta^k \cdot l_{n-k}$ є трансцендентним. Тому серед множників добутку $E(n)$ немає жодного нульового. Отже, $E(n) \geq e_0 > 0$, де $e_0 = \text{const}$.

Тоді

$$A(n, \lambda) \geq D(n) \cdot E(n) \geq d_0 \cdot e_0 > 0.$$

Таким чином, ми показали, що:

$$|f_\xi(t_n)| \geq A(n, \lambda) \cdot B(n, \lambda) \cdot C(n, \lambda) \geq d_0 \cdot e_0 \cdot b_0 \cdot c_0 > 0, \quad \forall n \in N.$$

Тому $\overline{\lim}_{|t| \rightarrow \infty} |f_\xi(t)| \geq \overline{\lim}_{n \rightarrow \infty} |f_\xi(t_n)| > 0$, тобто $L_\xi > 0$.

З умови $L_\xi > 0$ випливає, що розподіл випадкової величини ξ не є абсолютно неперервним. З теореми Джессена-Вінтнера [1] випливає чистота розподілу. Отже, розподіл випадкової величини ξ є сингулярним відносно міри Лебега. Беручи до уваги теорему P.Lévy [2], приходимо до висновку, що даний розподіл є чисто дискретним тоді і тільки тоді, коли $\prod_{k=1}^{\infty} \max\{p_{0k}, p_{1k}\} > 0$ і сингулярно неперервним, якщо останній нескінченний добуток розбігається до нуля.

Подяка. Ця робота була частково підтримана науково-дослідними проектами STREVCOMS FP-7-IRSES 612669 (ЄС), «Багаторівневий аналіз сингулярних ймовірнісних мір та його застосування» (МОН України) та Alexander von Humboldt Stiftung.

Список використаної літератури

1. Jessen B., Wintner A. Distribution function and Riemann Zeta-function // Trans. Amer. Math. Soc. –1935. –38. –P. 48-88 .
2. Lévy P. Sur les séries dont les termes sont des variables indépendantes// Studia Math. –1931. –3. –P. 19-155 .
3. Erdos P. On a family of symmetric Bernoulli convolutions// Amer. J. Math. –1939. –61. –P. 974–976.

4. *Garsia A. M.* Arithmetic properties of Bernoulli convolutions.// Trans. Amer. Math. Soc. – 1962. –**102**. –P. 409-432.
5. *Albeverio S., Torbin G.* On fine fractal properties of generalized infinite Bernoulli convolutions// Bull. Sci. Math. –2008. –**132**, №8. – P. 711–727.
6. *Albeverio S., Baranovskyi O., Pratsiovytyi M., Torbin G.* The set of incomplete sums of the first Ostrogradsky series and anomalously fractal probability distributions on it// Rev. Roum. Math. Pures Appl. –2009. –**54**, №2. –P. 85-115.
7. *Гончаренко Я. В., Працьовитий М. В., Торбін Г. М.* Фрактальні властивості деяких згорток Бернуллі // Теорія ймовірностей та математична статистика. –2008. –**79**. –P. 34-49.
8. *Peres Y., Schlag W., Solomyak B.* Sixty years of Bernoulli convolutions// Fractal geometry and Stochastics, II (Greifswald/Koserow, 1998), 39–65, Progr. Probab., 46, Birkhaeuser, Basel, 2000.
9. *Peres Y., Solomyak B.* Absolute continuity of Bernoulli convolutions, a simple proof// Math. Res. Lett. –1996. –**3** №2. – P. 231–239.
10. *Solomyak B.* On the random series $\sum \pm \lambda(a_n)$ (an Erdos problem)// Ann. of Math. –1995. –**142** №3. –P. 611–625.
11. *Сінельник Л., Торбін Г.* Асимптотичні властивості перетворень Фур'є-Стілт'єса для деяких класів нескінченних згорток Бернуллі// Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 1. Фізико-математичні науки –2012. –**13** №2. –С. 229-242.
12. *Лукач Е.* Характеристические функции. – М.: Наука, 1979. – 424 с.

Одержано 30.05.2016